Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 26.10.2026

k bodu 5

Podkladový materiál ZMOS

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v súvislosti s reguláciou predaja psychoaktívnych látok prostredníctvom predajných automatov a v maloobchodných prevádzkach

Iniciatívny materiál na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky dňa 26. októbra 2026: **Regulácia predaja psychoaktívnych látok prostredníctvom automatov a posilnenie postavenia obcí.**

Návrh na doplnenie zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v súvislosti s reguláciou predaja psychoaktívnych látok prostredníctvom predajných automatov a v maloobchodných prevádzkach.

1. Predmet a účel materiálu

ZMOS navrhuje zaviesť zrozumiteľný a vykonateľný systém ochrany detí a mladých ľudí pred rizikovými psychoaktívnymi látkami a výrobkami s ich obsahom. Opatrenia majú súčasne umožniť identifikovať prevádzkovateľa automatu, účinne zastaviť nezákonný predaj a poskytnúť obciam primerané nástroje na ochranu obyvateľov v citlivých lokalitách.
Navrhovaná právna úprava rozlišuje:
a) látky, pri ktorých platí všeobecný zákaz zaobchádzania,
b) osobitne regulované výrobky, ktorých predaj zákon za podmienok umožňuje a
c) výrobky, ktoré už podliehajú zákazom podľa iných právnych predpisov.
V druhom prípade sa uvažuje o regulácii miesta a spôsobu predaja; pri úplne zakázaných látkach nejde o udeľovanie oprávnení na predaj.

2. Východiská a zdôvodnenie

Automat umožňuje kúpu bez osobného kontaktu s predávajúcim. Pri rizikových výrobkoch môže tento spôsob predaja sťažovať kontrolu veku, zloženia výrobku a osoby zodpovednej za jeho uvádzanie na trh. Ochrana detí preto vyžaduje nielen zákaz v osobitnom predpise, ale aj kontrolnú vykonateľnosť a rýchlu identifikáciu konkrétneho predajného miesta.
Pôvodný podklad ZMOS uvádza údaje NCZI o hospitalizáciách vo veku 0–19 rokov vo vybraných diagnostických skupinách a samostatné údaje o záchytoch nových psychoaktívnych látok:

Tabuľka 1.: Počet hospitalizácií. Zdroj hospitalizácií: NCZI – Ukončené hospitalizácie v zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti SR, vybrané diagnózy F15, F19 a T40, roky 2020–2025.

Rok	F15 – iné stimulanciá, vek 0–19 rokov	F19 – viaceré drogy a iné psychoaktívne látky, vek 0–19 rokov	T40 – otravy opiátmi a halucinogénmi, vek 0–19 rokov	Hospitalizácie spolu	Záchyty NPL
2020	29	240	19	288	46
2021	16	211	18	245	65
2022	19	221	20	260	45
2023	23	205	40	268	110
2024	23	219	53	295	90
2025	—	—	—	—	33*

Nejde o údaj dokazujúci príčinnú súvislosť s automatmi ani s jednotlivými novými psychoaktívnymi látkami. Používa sa ako širší argument pre prevenciu a dostupnú pomoc.

V roku 2024 bolo v uvedených diagnostických skupinách zaznamenaných spolu 295 hospitalizácií detí a mladých ľudí. Počet hospitalizácií v skupine T40 sa zvýšil z 19 v roku 2020 na 53 v roku 2024. Tieto údaje poukazujú na potrebu prevencie a včasnej odbornej pomoci, hoci samy osebe nepreukazujú súvislosť s konkrétnymi novými psychoaktívnymi látkami alebo spôsobom ich predaja.

ZMOS považuje za nevyhnutné prepájať primárnu prevenciu, včasné zachytenie rizikového správania a dostupnosť odbornej pomoci so zodpovedajúcou reguláciou trhu. Spolupráca škôl, rodičov, zdravotníkov, sociálnych služieb, polície a samospráv musí byť podporená kontrolou dostupnosti rizikových výrobkov a účinným postupom príslušných orgánov pri porušovaní zákona.

3. Platný právny rámec a identifikovaný problém

Predkladaná iniciatíva nadväzuje na Vládny návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov (parlamentná tlač 1334). Podľa predkladateľa je jeho cieľom zabezpečiť súlad s právom Európskej únie a posilniť kontrolu psychotropných látok zaradením 4-brómometkatinónu (4-BMC) a 2-metylmetkatinónu (2-MMC) medzi psychotropné látky I. skupiny. Ide o rozšírenie existujúceho zoznamu o dve konkrétne látky, pri ktorých predkladateľ poukazuje na zdravotné riziká a ich výskyt na nelegálnom trhu.

Súčasne iniciatíva nadväzuje na Vládny návrh zákona o nových psychoaktívnych látkach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (parlamentná tlač 1463). Podľa predkladateľa má tento návrh vytvoriť samostatný právny rámec umožňujúci rýchlejšiu reakciu na vývoj trhu prostredníctvom regulácie siedmich chemicky vymedzených skupín látok. Zavádza všeobecný zákaz zaobchádzania s látkami patriacimi do jeho pôsobnosti s ustanovenými výnimkami a upravuje kontrolu, zaistenie,

odborné posudzovanie, likvidáciu a sankcie. Látky už regulované zákonom č. 139/1998 Z. z. sú z jeho pôsobnosti vylúčené, aby nedochádzalo k súbehu oboch právnych režimov.
Súčasťou uvedeného návrhu je v čl. II aj zmena živnostenského zákona. Doplnením § 3 ods. 2 písm. j) sa navrhuje ustanoviť, že zaobchádzanie s novými psychoaktívnymi látkami nie je živnosťou. Táto úprava zabezpečuje previazanosť navrhovaného osobitného režimu so živnostenským zákonom. Nezahŕňa však doplnenie oznamovania umiestnenia a prevádzkovateľa predajných automatov podľa § 17 ani osobitné spresnenie podmienok zásahu podľa § 58 voči predaju v konkrétnom automate alebo maloobchodnej prevádzkarni.

ZMOS vníma oba legislatívne návrhy ako významné opatrenia na ochranu verejného zdravia. Predkladanou iniciatívou na ne nadväzuje v oblasti podmienok predaja, identifikácie zodpovedných prevádzkovateľov a praktického presadzovania zákonných pravidiel. Pri látkach podliehajúcich zákazu je rozhodujúce zabezpečiť jeho účinné uplatňovanie. Pri ďalších rizikových výrobkoch, ktoré nebudú pokryté zákazom, je potrebné na základe odborného posúdenia riešiť podmienky ich dostupnosti, najmä vo vzťahu k deťom a mladým ľuďom.

Živnostenský zákon č. 455/1991 Zb.
§ 17 upravuje prevádzkareň a odlišuje ju od technických a technologických zariadení. § 34 ods. 1 písm. j) umožňuje predaj pomocou automatov obsluhovaných zákazníkom. Podľa § 34 ods. 2 podnikateľ umiestnenie automatu mimo prevádzkarne vopred ohlasuje živnostenskému úradu, keď si predtým vyžiadal súhlas obce. Táto úprava teda už obsahuje úlohu obce; neurčuje však samostatné komplexné pravidlá ochrany školských lokalít ani všeobecnú kompetenciu zakázať druh tovaru na celom území.
§ 58 upravuje zrušenie alebo pozastavenie živnostenského oprávnenia a zásah voči prevádzkarni. ZMOS požaduje osobitne preveriť procesný spôsob bezodkladného zastavenia nezákonného predaja na identifikovanom automate bez neprimeraného zásahu do ostatného zákonného podnikania.
Osobitná úprava návykových a nových psychoaktívnych látok
Zákon č. 139/1998 Z. z. upravuje omamné a psychotropné látky. Parlamentná tlač 1463 – návrh zákona o nových psychoaktívnych látkach – podľa predloženého podkladu ZMOS zavádza všeobecný zákaz zaobchádzania s vymedzenými látkami s výnimkami a nadväzujúcu úpravu živnostenského zákona. ZMOS požaduje, aby sa nové ustanovenia neduplikovali s takýmto zákazom. Zákon č. 377/2004 Z. z. už upravuje zákaz predaja vybraných tabakových a nikotínových výrobkov prostredníctvom automatov.

5. Navrhované riešenia

A. Celoštátny zákaz predaja zákonom presne vymedzených psychoaktívnych látok a výrobkov prostredníctvom predajných automatov, pokiaľ ich predaj nie je už úplne zakázaný.
B. Oznamovanie a identifikácia predajných automatov pri zákonom určených rizikových výrobkoch; údaje sprístupniť dotknutej obci a kontrolným orgánom.
C. Výslovné zákonné kritériá súhlasu obce podľa § 34 ods. 2 pri automate mimo prevádzkarne; transparentný postup, odôvodnenie nesúhlasu a súdne preskúmanie.
D. Samostatné splnomocnenie obcí na VZN pri regulovaných, inak zákonne predávaných výrobkoch v primerane vymedzených ochranných pásmach pri školách a zariadeniach pre deti; nie paušálny zákaz ľubovoľných prevádzok.

Pracovný návrh legislatívneho znenia[1]

§ 34 živnostenského zákona – doplnenie za existujúci odsek 2

Navrhovaný nový odsek (3):

„Pri rozhodovaní o súhlase podľa odseku 2 s umiestnením automatu určeného na predaj výrobkov vymedzených osobitným predpisom obec prihliada na ochranu zdravia maloletých, vzdialenosť od škôl a zariadení určených pre deti a mládež a na bezpečnosť a prístupnosť dotknutého miesta. Obec súhlas neudelí, ak umiestnenie automatu odporuje zákazu ustanovenému osobitným predpisom alebo všeobecne záväznému nariadeniu vydanému na základe výslovného zákonného splnomocnenia. Podrobnosti konania a právnu povahu súhlasu upraví zákon.“

Osobitný zákon – splnomocnenie na VZN obce

Navrhované vecné znenie:

„Obec môže všeobecne záväzným nariadením určiť primerané územné obmedzenia umiestňovania zariadení určených na predaj zákonom vymedzených rizikových výrobkov, ktorých predaj je inak dovolený, v bezprostrednom okolí škôl, školských zariadení a zariadení určených pre deti a mládež. Obmedzenie musí byť odôvodnené ochranou zdravia maloletých, určité, nediskriminačné a primerané sledovanému cieľu.“

§ 17 a § 58 živnostenského zákona – evidencia a zásah

§ 17 / § 34: doplniť povinnosť oznámiť pred uvedením určeného automatu do prevádzky jeho polohu, identifikačné číslo, sortiment podliehajúci osobitnej regulácii, obchodné meno a IČO prevádzkovateľa a zmeny údajov. Údaje poskytovať aj dotknutej obci s primeranou ochranou osobných údajov. Zvážiť systematické zaradenie evidencie do § 34, nie duplicitne do všeobecnej definície prevádzkarne.

§ 58 alebo osobitný kontrolný zákon:

„Ak príslušný kontrolný orgán zistí porušenie zákazu predaja výrobkov podľa osobitného predpisu prostredníctvom konkrétneho predajného automatu, môže za zákonom ustanovených podmienok nariadiť bezodkladné pozastavenie predaja na tomto automate na čas nevyhnutný na odstránenie protiprávneho stavu.“

7. Realizácia a zodpovednosť

Ministerstvo vnútra SR: gestor novelizácie živnostenského zákona a metodiky pre živnostenské úrady.

Ministerstvo zdravotníctva SR: definície regulovaných látok a výrobkov, odborné posúdenie a koordinácia kontroly podľa osobitných predpisov.

8. Záver

[1] [1] Legislatívny návrh je pracovným znením ZMOS.

ZMOS navrhuje, aby Hospodárska a sociálna rada SR odporučila vláde SR prostredníctvom Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva vnútra SR:
1) posúdiť a legislatívne zabezpečiť celoštátny zákaz predaja presne vymedzených rizikových psychoaktívnych látok a výrobkov prostredníctvom automatov, pokiaľ nie je už pokrytý platnou úpravou;
2) pripraviť doplnenie živnostenského zákona v § 34, § 17 a § 58 a súvisiacich ustanoveniach o jednoznačné pravidlá predchádzajúceho súhlasu obce a evidenciu určených automatov a zákona a podporiť ich uplatnenie prostredníctvom pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu k Vládnemu návrhu zákona o nových psychoaktívnych látkach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (parlamentná tlač 1463) v druhom čítaní v Národnej rade Slovenskej republiky.
3) pripraviť zákonné splnomocnenie na primeranú miestnu reguláciu pri legálne predávaných rizikových výrobkoch.

doc. PaedDr. Jozef Božik, PhD.

predseda ZMOS